03.07.2024

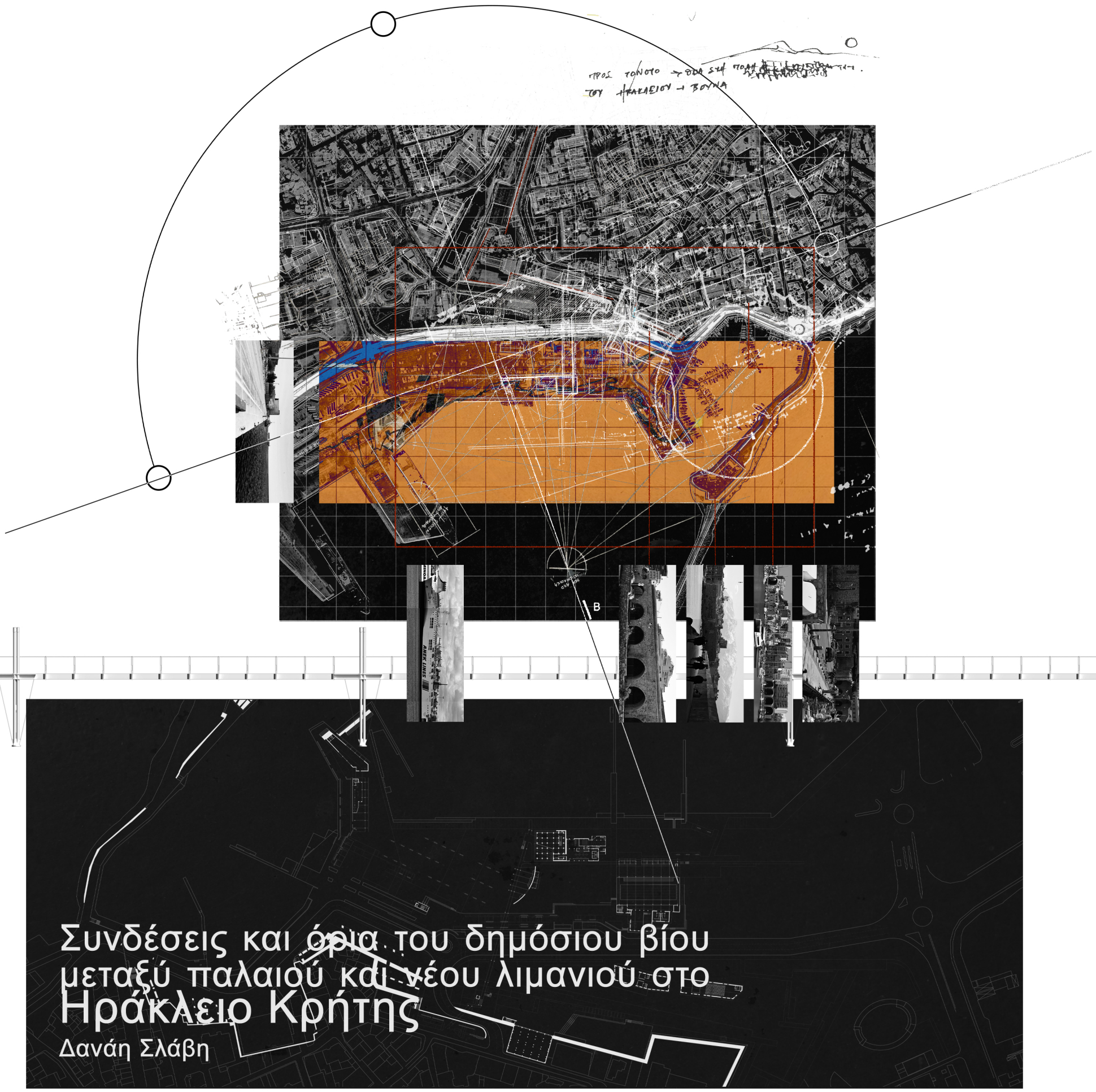

Συνδέσεις και όρια του δημόσιου βίου μεταξύ παλαιού και νέου λιμανιού στο Ηράκλειο Κρήτης

Δανάη Σλάβη

Επιβλέπων καθηγητής: Σκουτέλης Νικόλαος

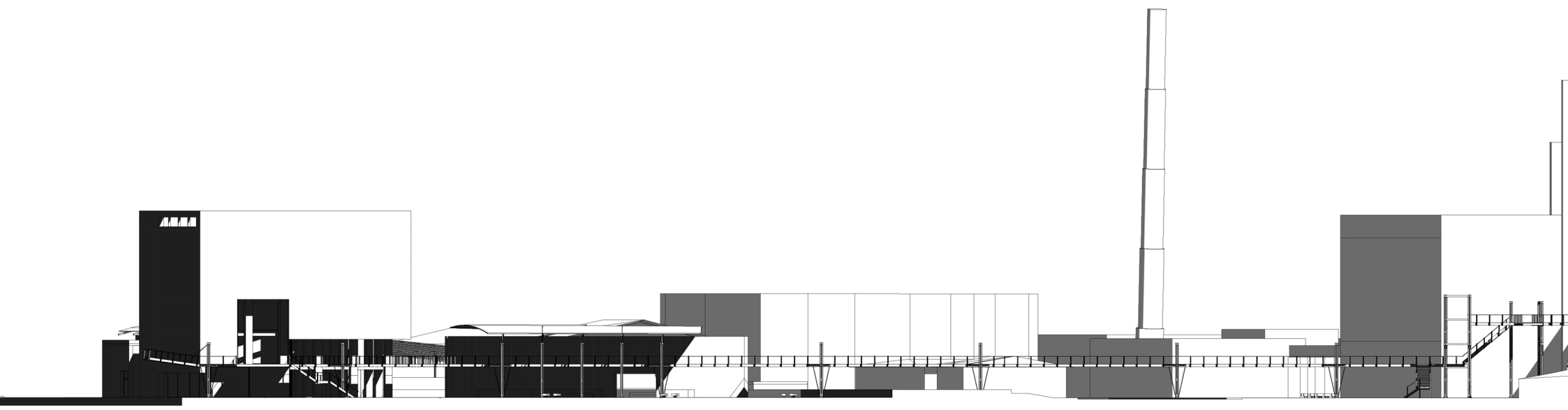

Τοποθεσία - Ευρύτερη περιοχή

Λιμάνι Ηρακλείου Κρήτης

Ο μεταβατικός χώρος, ο οποίος λειτουργεί ως χώρος στάθμευσης ανάμεσα στο παλαιό και νέο λιμάνι στην πόλη του Ηρακλείου, χαρακτηρίζεται από έντονες παθογένειες που προκύπτουν από την ουσιαστική αποκοπή του από την υπόλοιπη πόλη. Πρόκειται για μία περιοχή που χωρίς τα αυτοκίνητα αποτελεί λευκό καμβά. Μία μεταβατική ζώνη που, εξαιτίας του ανυπέρβλητου ορίου που δημιουργεί ο κεντρικός δρόμος, κυριαρχείται από εγκαταλελειμμένα κτίρια και νεκρούς χώρους.

Η παρούσα διπλωματική επιχειρεί την αναβίωση αυτού του τμήματος του λιμανιού και την σύνδεσή του με την παλιά πόλη μέσω μίας εγκάρσιας κίνησης: τη δημιουργία μίας πεζογέφυρας. Στόχος είναι η ανάδειξη των ιστορικών τοποσήμων της περιοχής μέσω της δημιουργίας ανοιχτών δημόσιων χώρων, η αναγέννηση των υφιστάμενων κτιρίων που εγκαταλείφθηκαν και δέχθηκαν το αποτύπωμα που άφησε επάνω τους ο χρόνος και η εξυπηρέτηση όλων των χρηστών - περαστικών μέσω των νέων χρήσεων, των διαδρομών, καθώς και του νέου υπόγειου χώρου στάθμευσης. Γίνεται μία προσπάθεια δημιουργίας νέων συνθηκών με σεβασμό της παλαιάς μορφής του χώρου.

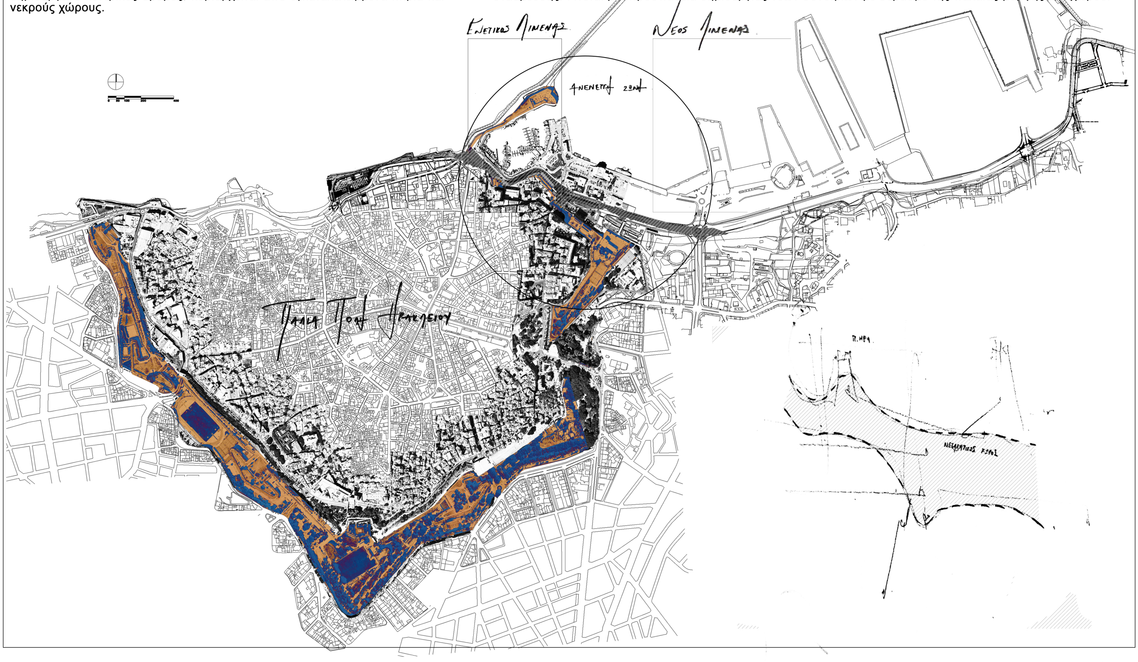

Εξέλιξη λιμένα

Κατεδάφιση μικρού κουλέ (1936) και δημιουργία προκυμαίας - νέου λιμένα για τη φόρτωση και εκφόρτωση εμπορευμάτων.

Εικόνες που αποτέλεσαν έμπνευση για την πρόταση:
Από αριστερά προς τα δεξιά: 1. Παλαιά μορφή ενετικού λιμανιού - Σχέση μικρού κουλέ με τα εναπομείναντα ιστορικά μνημεία. 2. Κατεδάφιση μικρού κουλέ και κατασκευή νέου λιμένα. ΓΕΡΑΝΟΣ. 3. Νέα προβλήτα που συνορεύει με το ενετικό λιμάνι.

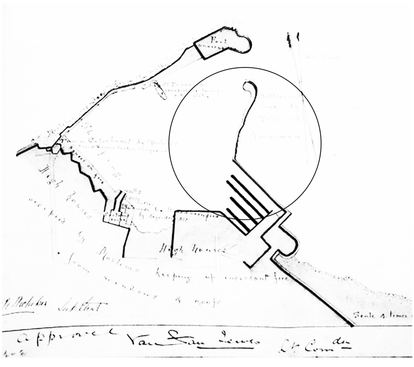

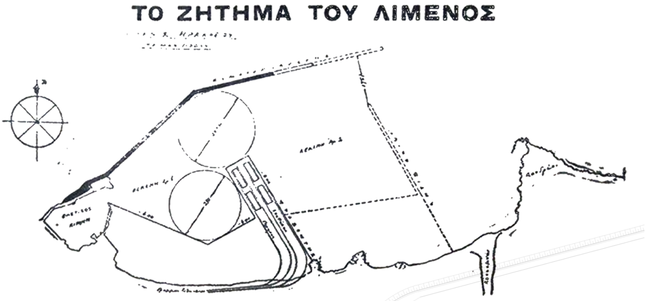

Χρήσεις γής - Δημόσιοι χώροι

- Δραστηριότητες

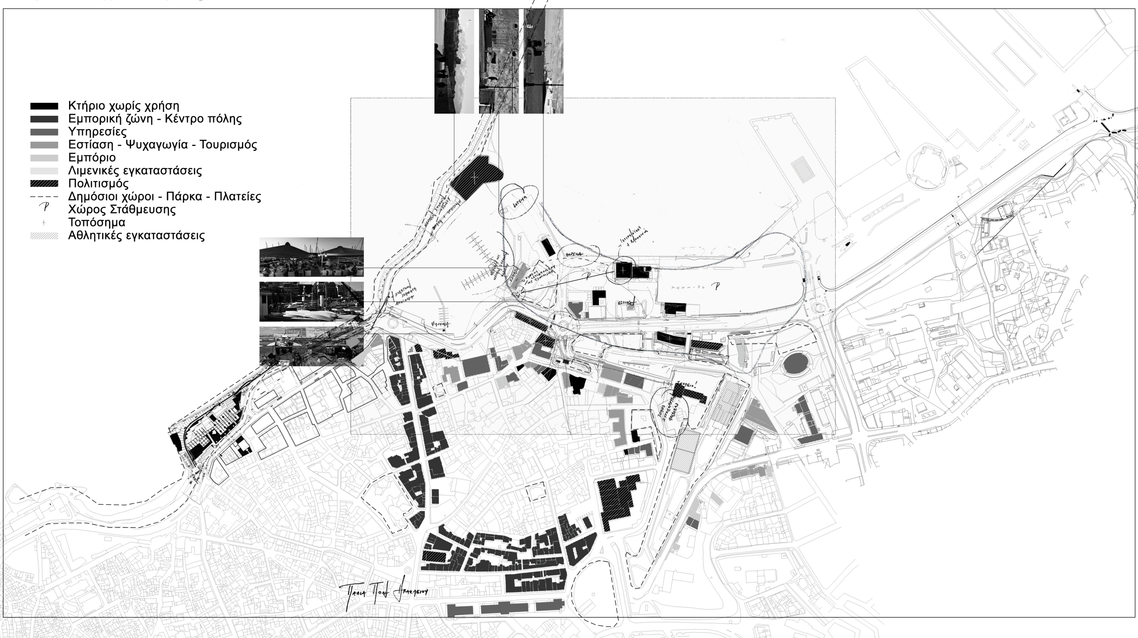

Κατακόρυφες ζώνες

Ενετικός λιμένας - Μεταβατικός χώρος - Επιβατηγός λιμένας

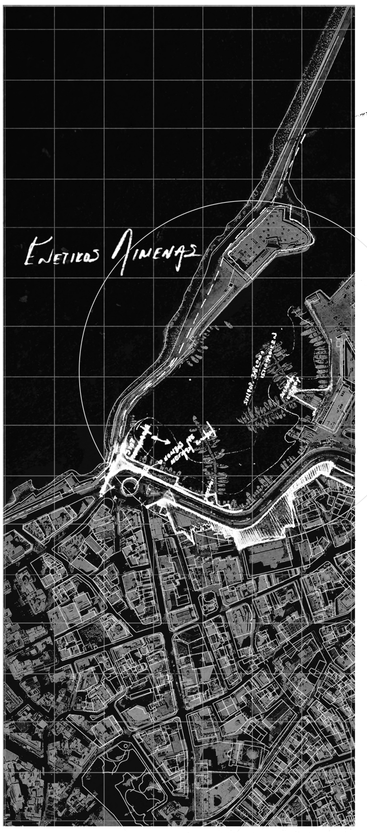

Ενετικός λιμένας - περιοχή ελιμενισμού μικρών σκαφών.

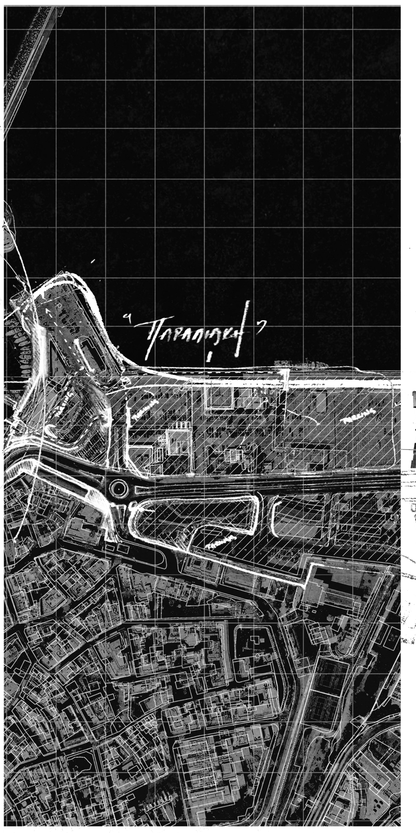

Ενδιάμεσος - Μεταβατικός χώρος: Περιοχή μεταξύ παλαιού και νέου επιβατικού λιμένα.

Νέος επιβατικός - εμπορικός λιμένας.

Οριζόντιες συνδέσεις στον μεταβατικό χώρο μεταξύ ενετικού και επιβατηγού λιμένα

Ανατολικό νεώριο: μη ύπαρξη πεζοδρομίου νότια της κεντρικής αρτηρίας. Η μόνη πρόσβαση στην περιοχή από το ενετικό λιμάνι πραγματοποιείται από βόρεια της κεντρικής αρτηρίας.

Είσοδος στον μεταβατικό χώρο του λιμανιού από βόρεια της κεντρικής αρτηρίας. Ελαττωματική πρόσβαση.

Κατεύθυνση προς βόρεια έπειτα από την είσοδο στον χώρο. Στενό πέρασμα ανάμεσα από τραπεζοκαθίσματα εστιατορίου - καφέ.

Κατεύθυνση προς ανατολικά έπειτα από την είσοδο στον χώρο. Στενό πέρασμα ανάμεσα από κανό και κτήριο εστίασης. Άνοιγμα σε χώρο με γρασίδι, δρόμο και χώρους στάθμευσης, χωρίς σκιά και καθιστικά. Το 2όροφο κτήριο του λιμεναρχείου και τα αυτοκίνητα αποτελούν εμπόδια στην προοπτική για άνοιγμα στη θάλασσα.

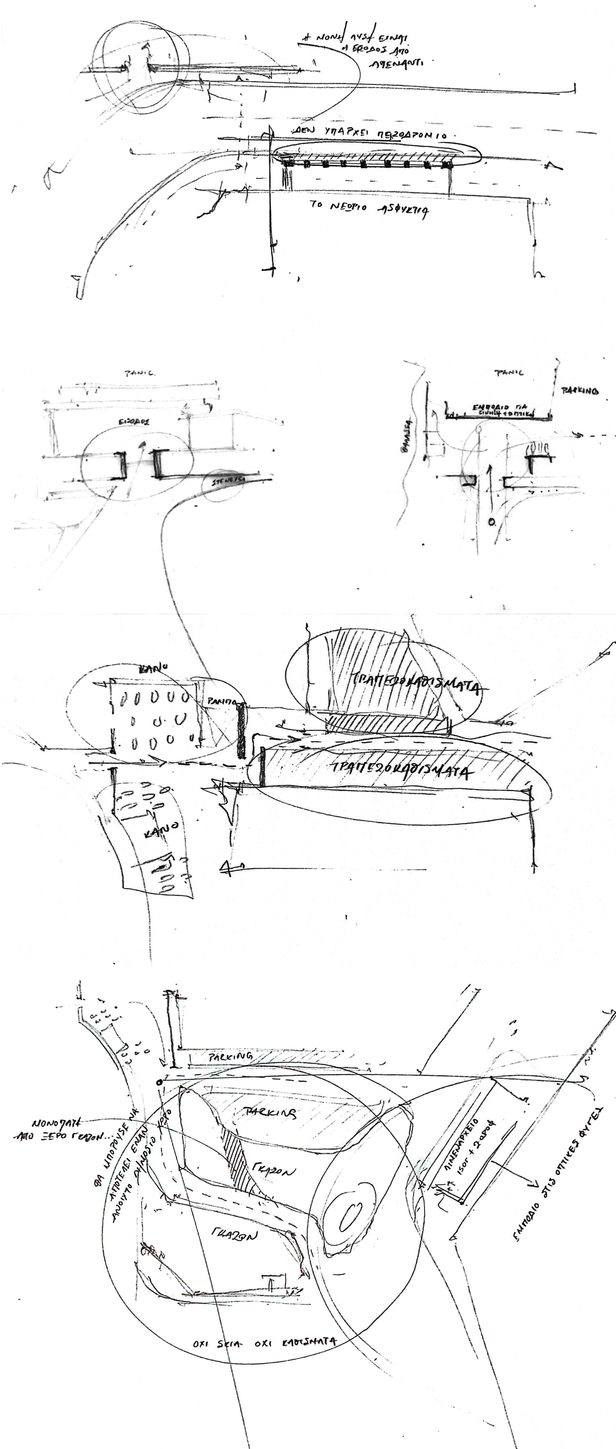

Οριζόντιες ζώνες

Θάλασσα - Μεταβατικός χώρος - Παλιά πόλη

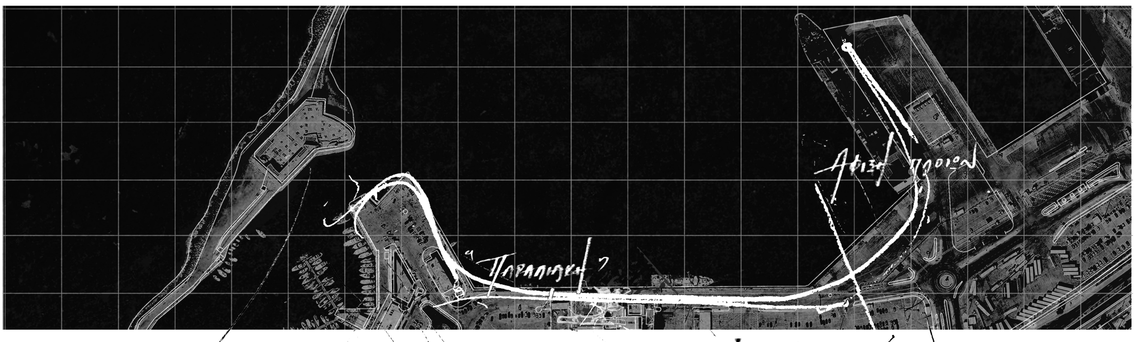

Αστικός λιμένας - προβλήτες πρόσδεσης πλοίων, ιστιοπλοϊκών και μικρών σκαφών.

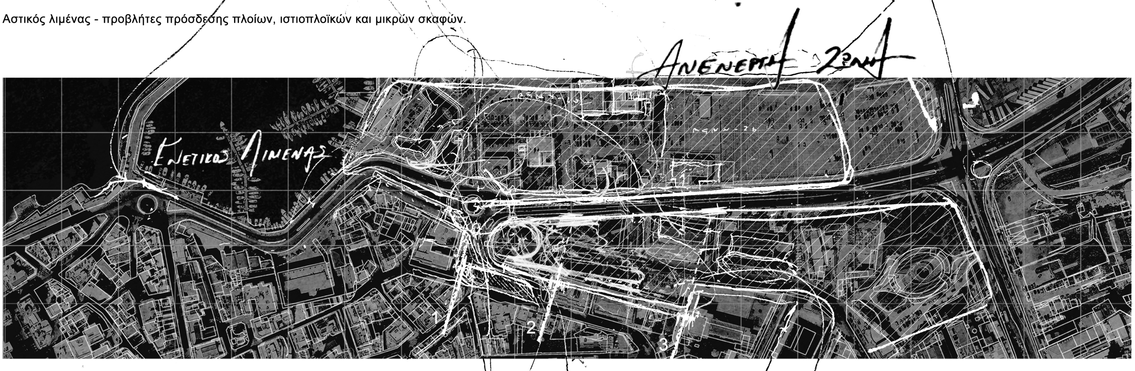

Ενδιάμεσος - μεταβατικός χώρος: Περιοχή μεταξύ πόλης και λιμένα. Αποτελεί μία ανενεργή ζώνη - νεκρό τόπο που χαρακτηρίζεται από εγκαταλελειμμένα - φθαρμένα κτήρια και αδιαμόρφωτα κενά που χρησιμοποιούνται κυρίως ως χώροι στάθμευσης. Ωστόσο είναι τόπος ύψιστης σημασίας καθώς συνιστά την ένωση της πόλης με τον λιμένα.

Κάθετες συνδέσεις στον μεταβατικό χώρο από την παλιά πόλη. Υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης μόνο στο τμήμα νότια της κεντρικής αρτηρίας. Ο δρόμος αποτελεί ανυπέρβλητο όριο διακόπτοντας έτσι τη δυνατότητα σύνδεσης με το βόρειο κομμάτι της κεντρικής αρτηρίας, το ανενεργό λιμάνι.

1 2 3

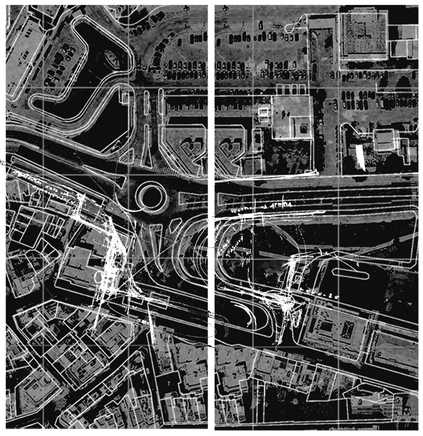

Σύνδεση από "παρκάκι" δίπλα στη δεξαμενή ZANE και το ανατολικό νεώριο.

Σύνδεση από ξενοδοχείο.

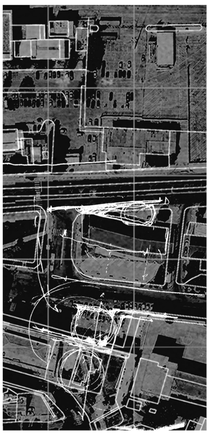

Στοά μέσα από τα τείχη.

Όψη - Ανάπτυγμα ενδιάμεσου - μεταβατικού χώρου λιμανιού από την κύρια οδική αρτηρία (προς Βορρά).

Κύρια οδική αρτηρία: αποτελεί σημαντικό όριο μεταξύ της πόλης και του αστικού λιμένα.

Όψη - Ανάπτυγμα ενδιάμεσου - μεταβατικού χώρου λιμανιού από την κύρια οδική αρτηρία (προς Νότο).

Παλιά πόλη Ηρακλείου.

Οπτικές φυγές

Ανάλυση οπτικών φυγών από προβλήτα άφιξης πλοίων και από ιστιοπλοϊκά - διαδρομή Κουλέ.

Τι εμποδίζει τις οπτικές προς τα ιστορικά μνημεία της περιοχής;
Ποιοί χώροι πρέπει να μεταμορφωθούν σε ανοιχτούς δημόσιους χώρους για την ανάδειξη αυτών των σημείων;
Ποιά είναι τα πλαίσια στα οποία υπάρχει δυνατότητα προσθήκης όγκων χωρίς να καλύπτεται η συνολική εικόνα της πόλης του Ηρακλείου κατά την άφιξη του πλοίου και από την παραλιακή βόλτα;

Διάγραμμα οπτικών φυγών από σημεία ενδιαφέροντος

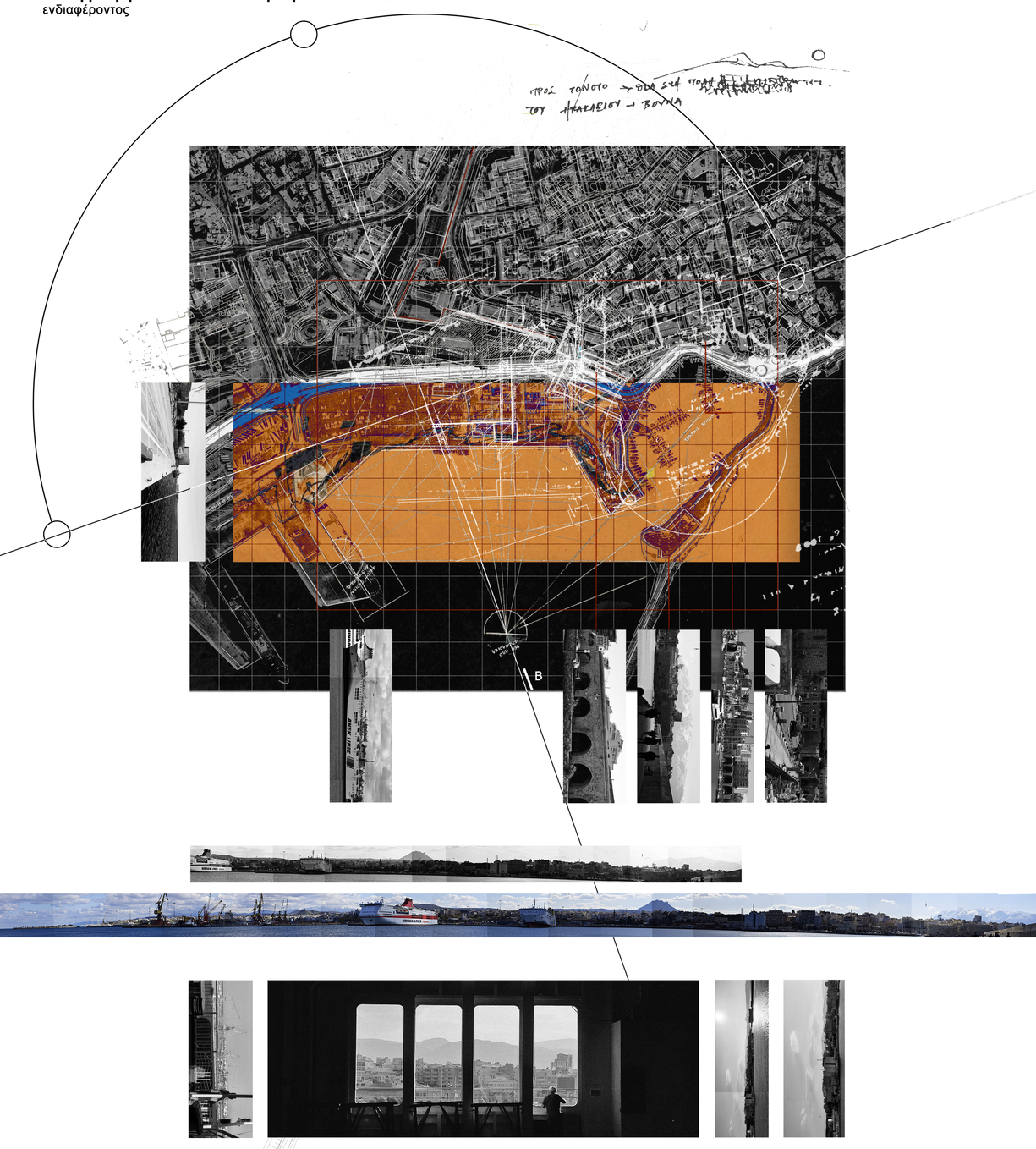

Υφιστάμενα κτήρια που εμποδίζουν τις οπτικές στα ιστορικά μνημεία της περιοχής

1. MARINA: εστιατόριο - καφέ
2. Λιμεναρχείο: ισόγειο + 2 όροφοι
3. Οργανισμός Λιμένος Ηρακλείου
4. Χωρίς χρήση

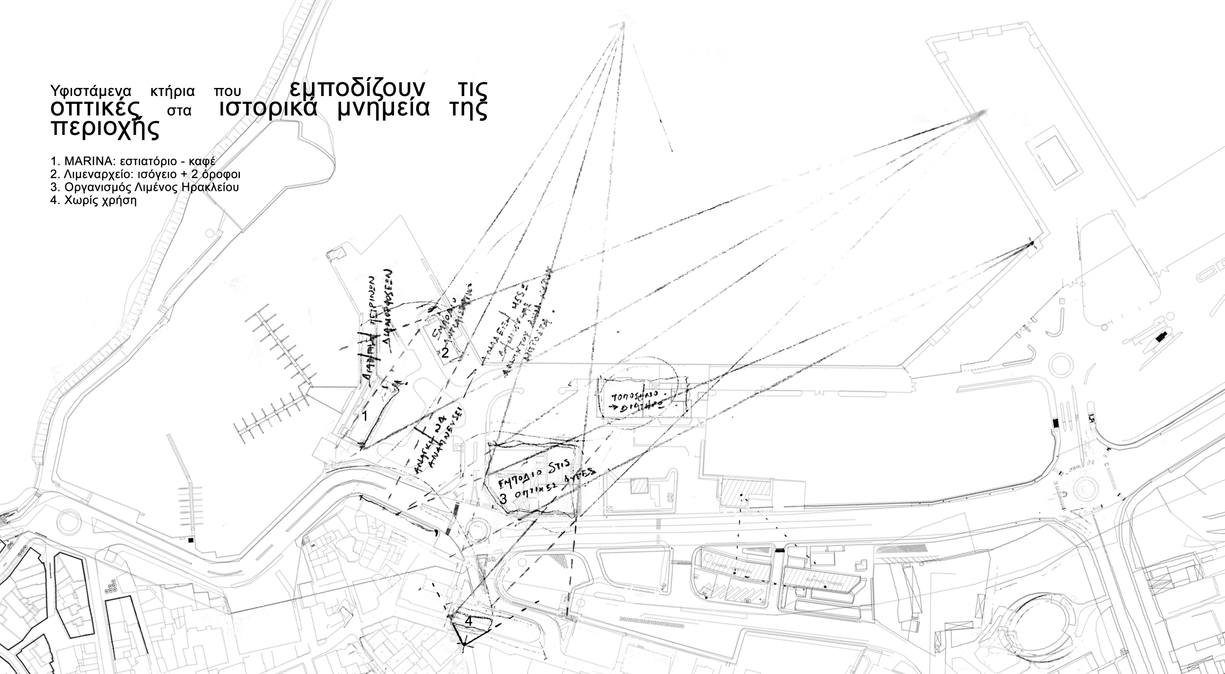

1

2

3

4

Συμπεράσματα

Παρατηρήσεις - Συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση της περιοχής μελέτης:

1. Κεντρική οδική αρτηρία = όριο ανυπέρβλητο
2. Ύπαρξη συνδέσεων στην μεταβατική ζώνη από την παλιά πόλη και τον ενετικό λιμένα, ωστόσο όχι δυναμικές και επαρκείς.
3. Προοπτικές δημιουργίας δημόσιων ανοιχτών χώρων κοντά στα ιστορικά μνημεία και ανάμεσα στην διαδρομή του κουλέ και την περιμετρική διαδρομή των τειχών της παλιάς πόλης.
4. Πρόθεση από επισκέπτες για οικειοποίηση του χώρου.
5. Ζήτημα μνήμης.
6. Ζήτημα αποσυμφόρησης ιστιοπλοϊκών στο ενετικό λιμάνι.
7. Σχολείο - απόδοση ζωντάνιας στον μεταβατικό χώρο λόγω περιπάτου, παιχνιδιού και αθλητικών δραστηριοτήτων.
8. Ανάγκη ύπαρξης χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων.

Διάγραμμα παρατηρήσεων και συμπερασμάτων

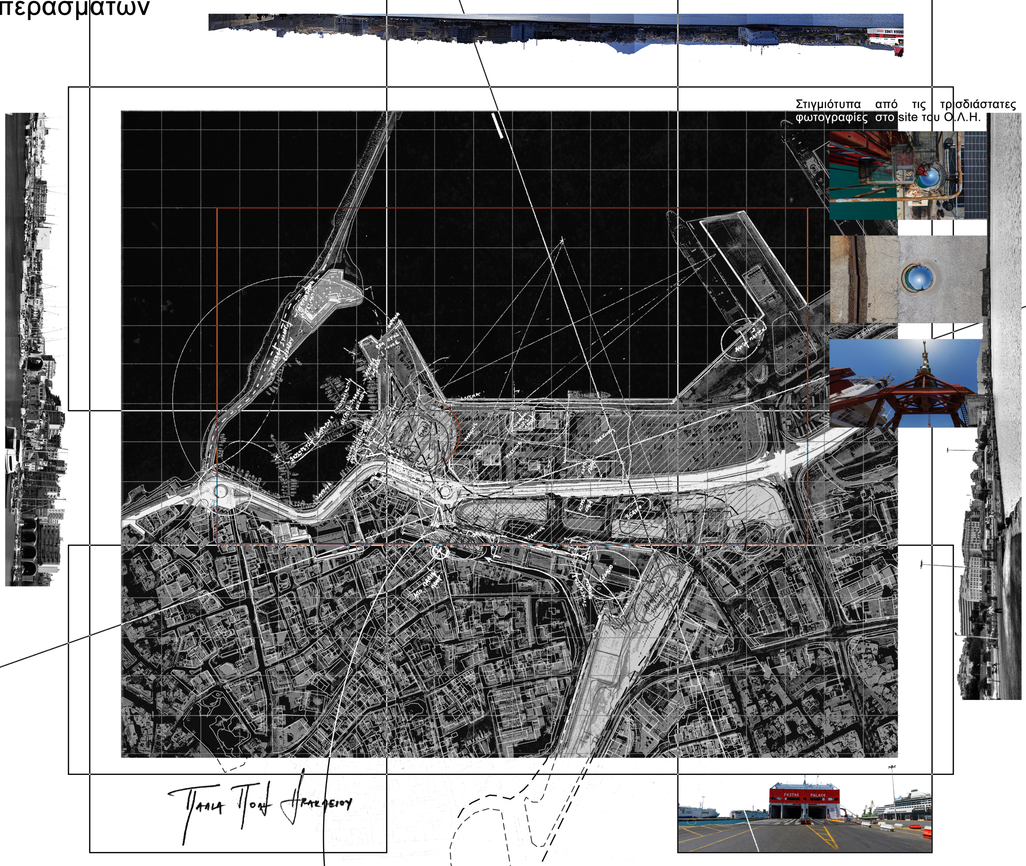

Στιγμιότυπα από τις τρισδιάστατες φωτογραφίες στο site του Ο.Λ.Η.

Οπτική προς το λιμάνι από πάρκο πάνω στα τείχη. Έχει τις προοπτικές να αποτελέσει σημαντική σύνδεση με τον μεταβατικό χώρο.

Πρόταση

Άμεση σύνδεση παλιάς πόλης και αστικού λιμένα μέσω μίας εγκάρσιας κίνησης: ΠΕΖΟΓΕΦΥΡΑ

Δημιουργία δικτύου δημόσιων χώρων
Πλατεία ανάδειξης των ιστορικών μνημείων, ένωση διαδρομής περιμετρικά των τειχών της πόλης και διαδρομής κουλέ
Νοητή σύνδεση μέσω χρήσεων
Μνήμη
Περιορισμός κεντρικής οδικής αρτηρίας
Χώρος στάθμευσης και φίλτρο στην οδική αρτηρία
Ποικιλία των εμπειριών στο χώρο

Προθέσεις

----- Δίκτυο δημόσιων χώρων
----- Σύνδεση μέσω πεζογέφυρας
—— Δίκτυο πολιτισμού
—— Δίκτυο αθλητισμού

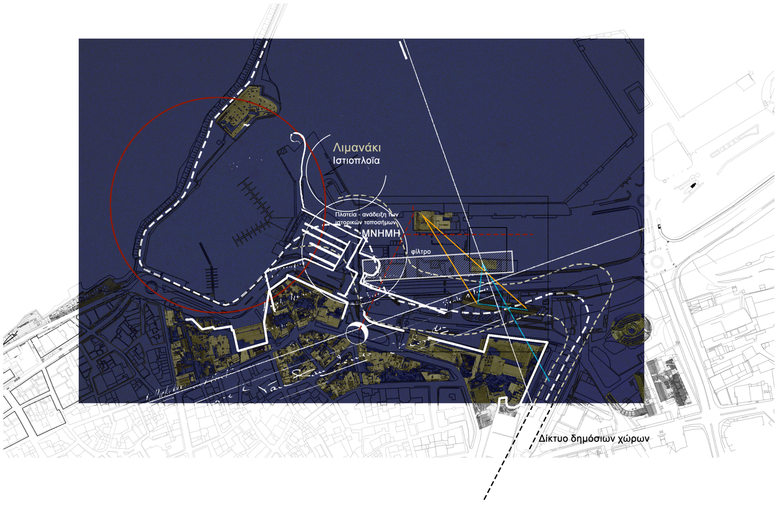

Σύνθεση

Σκίτσα πρώτης προσέγγισης

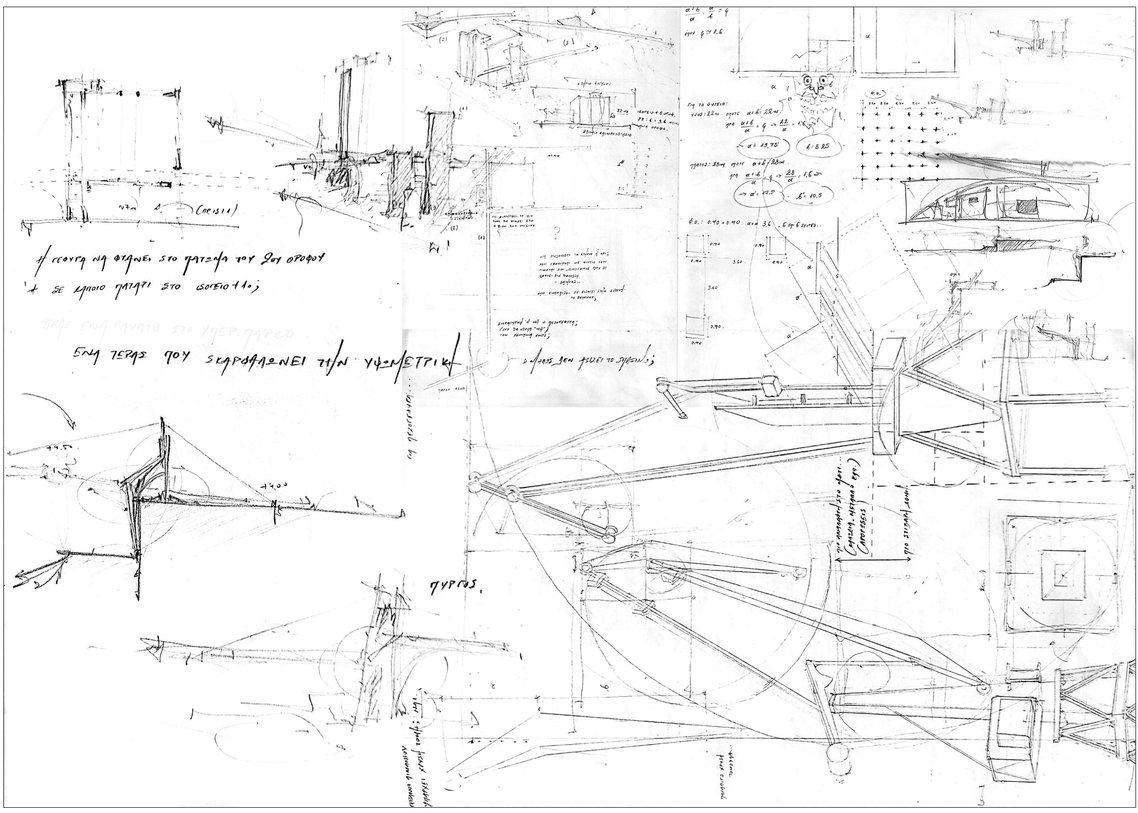

Εξέλιξη ιδέας

3 στάδια επεξεργασίας κεντρικής ιδέας:

1ο στάδιο: σύνδεση παλιάς πόλης με λιμένα μέσω πεζογέφυρας.
2ο στάδιο: μελέτη οπτικών φυγών για δημιουργία ανοιχτών δημόσιων χώρων και προσθήκη όγκων.
3ο στάδιο: δημιουργία νέων ογκοπλασιών όπου είναι απαραίτητο, ημιυπαίθριων χώρων για σκίαση και φίλτρου για τον δρόμο.

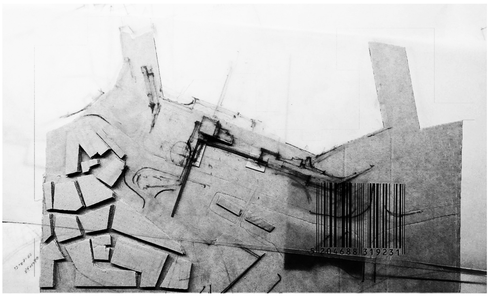

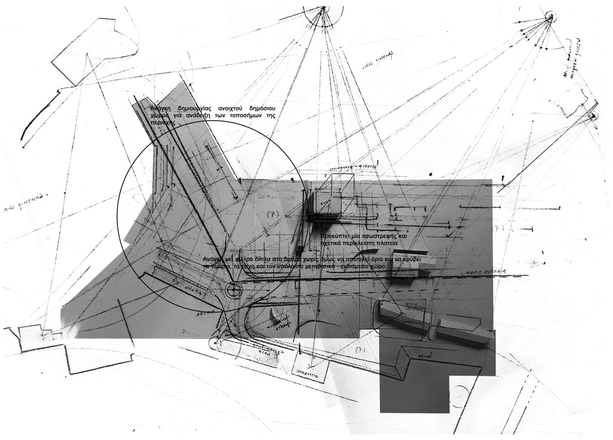

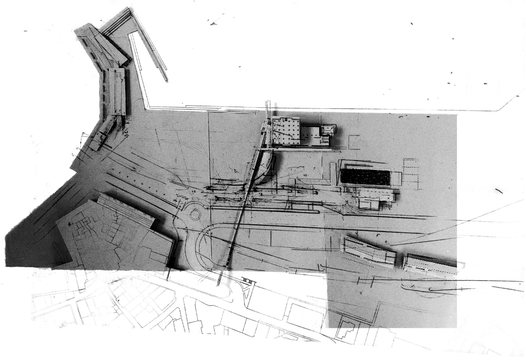

Σχέδιο γενικής διάταξης

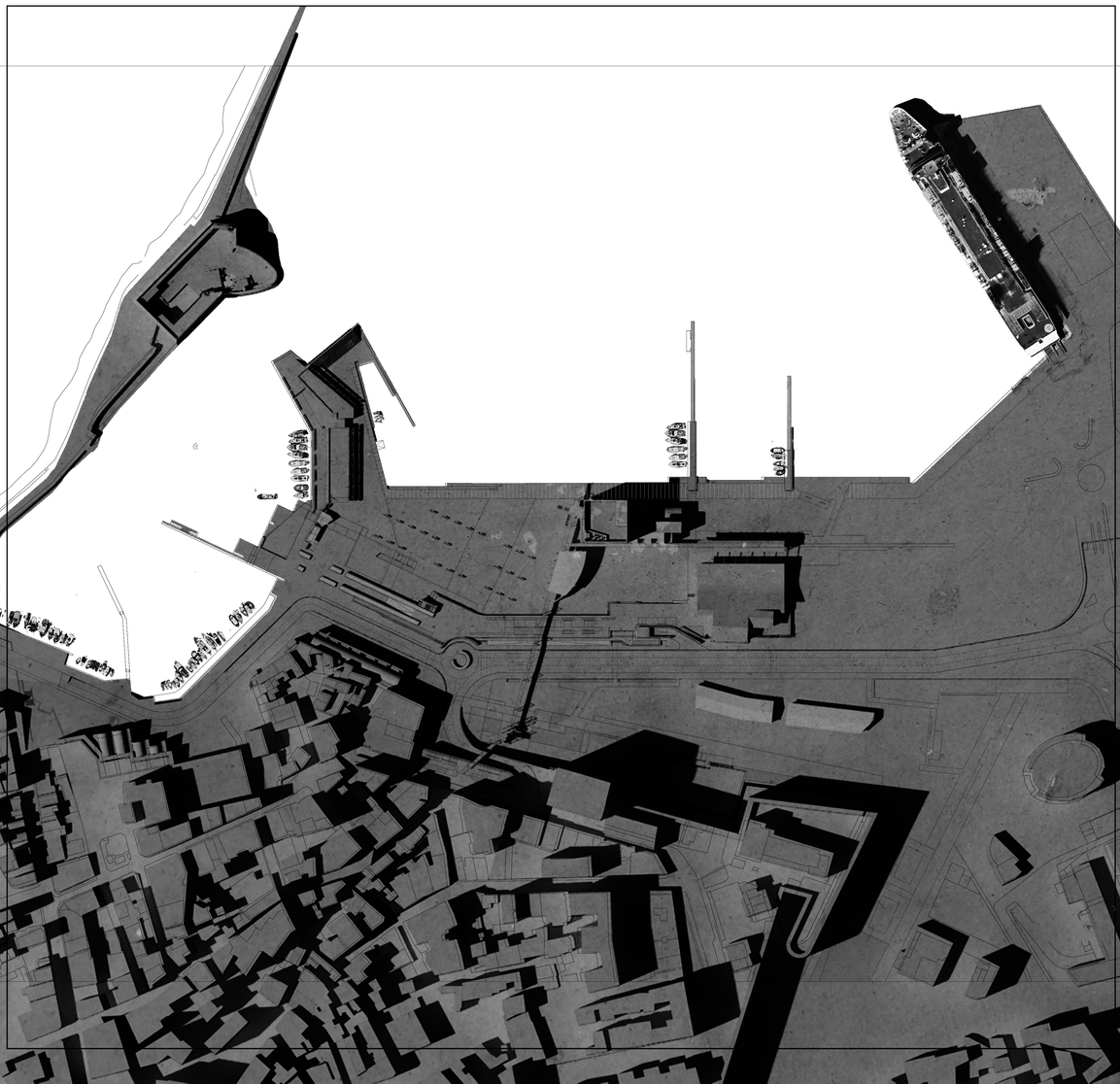

Γενική εικόνα πρότασης

Διαχωρισμός περιοχής επέμβασης σε 3 υποπεριοχές

1η περιοχή: α) Ιστιοπλοϊκός όμιλος και καφέ, β) Προβλήτας
2η περιοχή: α) Πρώην Ψυγείο - ΙΘΑΒΙΚ, β) Πεζογέφυρα, γ) Πλατεία
3η περιοχή: α) Κολυμβητήριο, β) Λαϊκή αγορά - Ψαραγορά

Διάγραμμα περιοχών

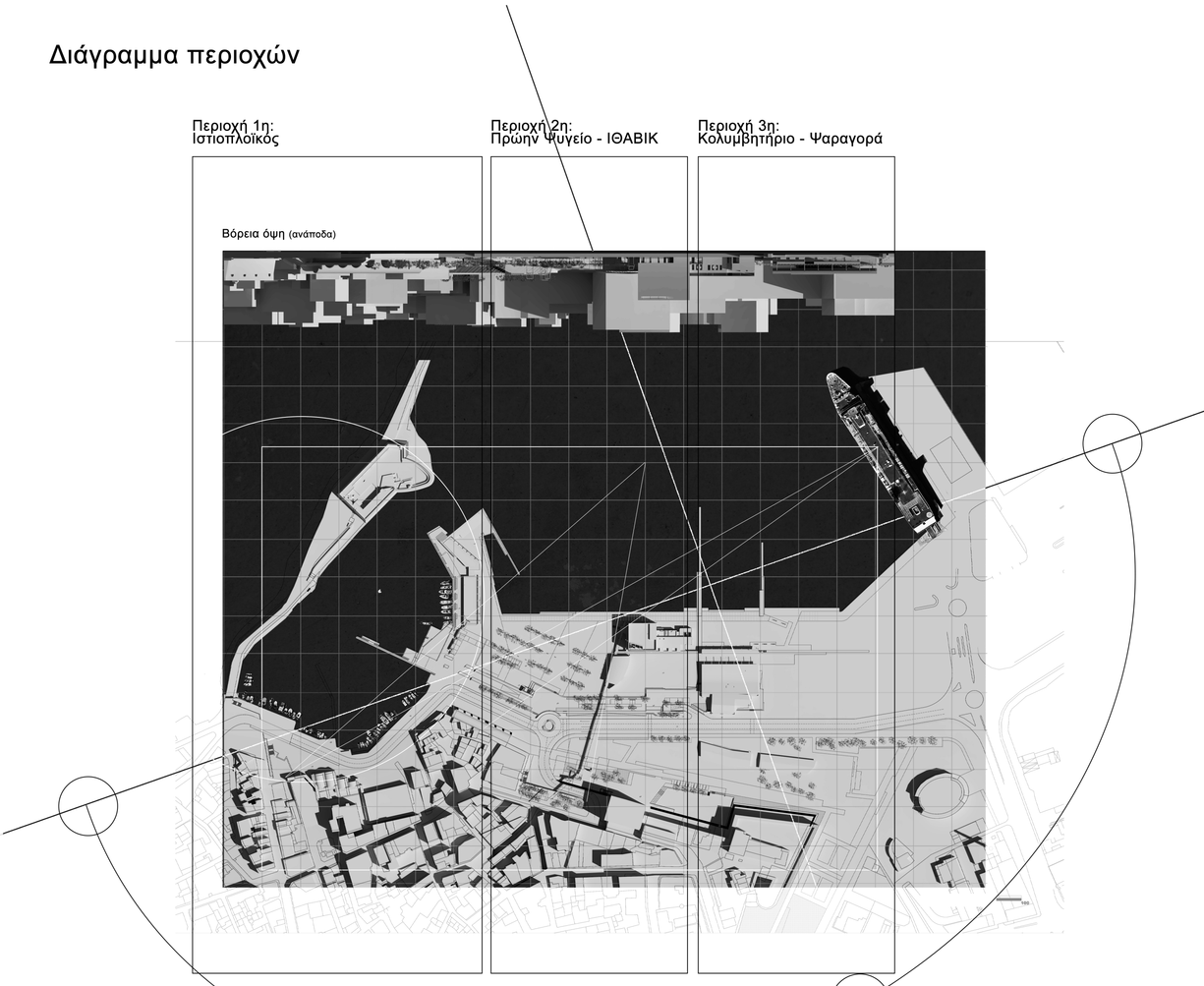

Αξονομετρική απεικόνιση - Χρήσεις

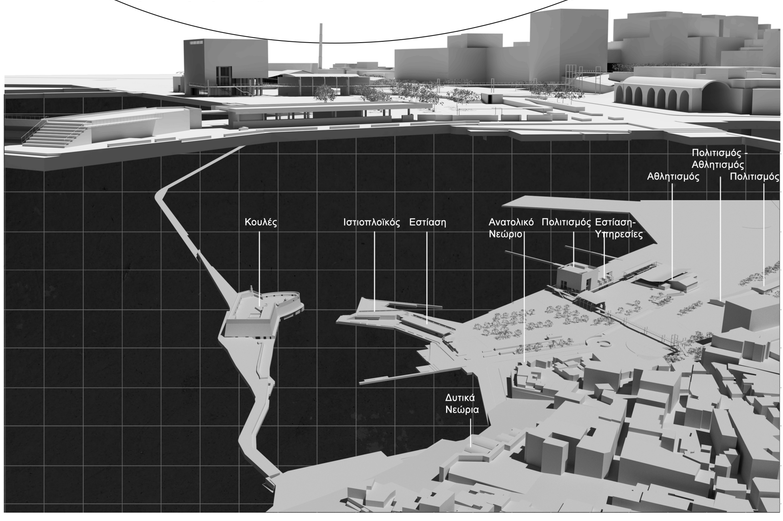

Δυτική όψη

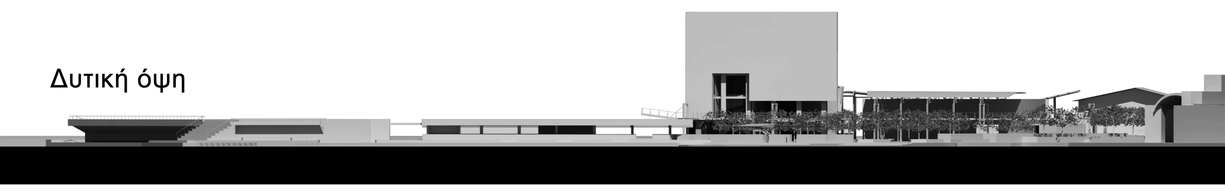

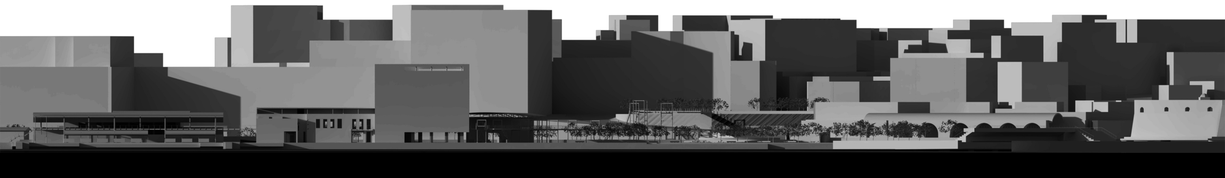

Βόρεια όψη

Κάτοψη ισογείου

Κλίμακα 1:750

Χρήσεις ισογείου:
1. Ιστιοπλοϊκός Όμιλος
2. Καφέ - Αναψυκτήριο
3. Εκθεσιακός χώρος
4. Εστιατόριο - καφέ - μπαρ
5. Αίθουσα προβολών
6. Εργαστήρια
7. Ψαραγορά - Λαϊκή αγορά
8. Γυμναστήριο - Κολυμβητήριο
9. Αίθουσα χορού
10. Θέατρο

Περιοχή 1

Περιοχή 2

Περιοχή 3

1η περιοχή

α. Ιστιοπλοϊκός όμιλος

Κτήριο που φιλοξενεί τον ιστιοπλοϊκό όμιλο και καφέ - αναψυκτήριο

Το κτήριο βασίζεται πάνω σε υφιστάμενη πέτρινη διαμόρφωση και ακολουθεί τις καμπύλες του μικρού κυλέ. Διαθέτει ημιυπαίθριο χώρο έξω από το καφέ και στην απόληξή του διαμορφώνονται κερκίδες με θέα στον κυλέ και το νέο μικρό λιμανάκι που διαμορφώνεται για την εξυπηρέτηση του ιστιοπλοϊκού ομίλου

Τρισδιάστατες απεικονίσεις

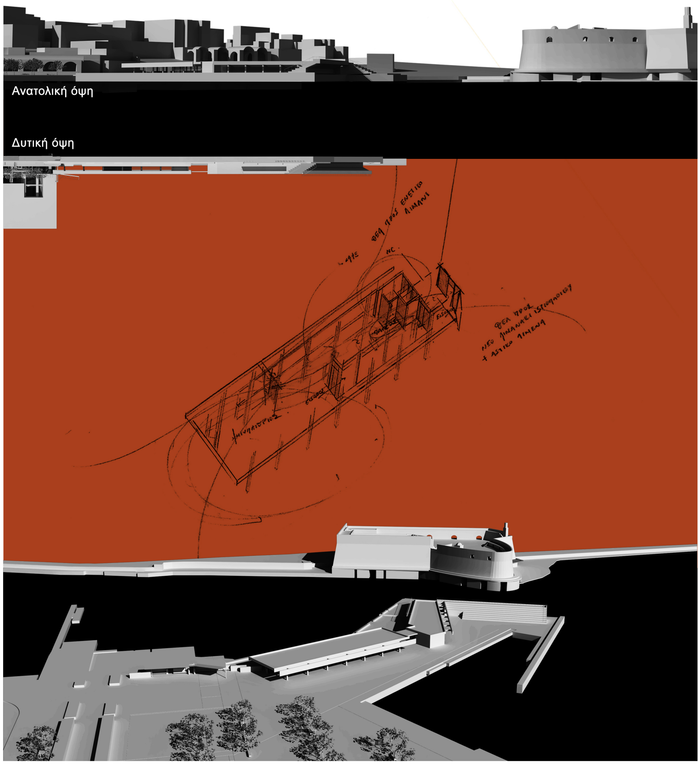

Καφέ - Αναψυκτήριο

με Ημιυπαίθριο

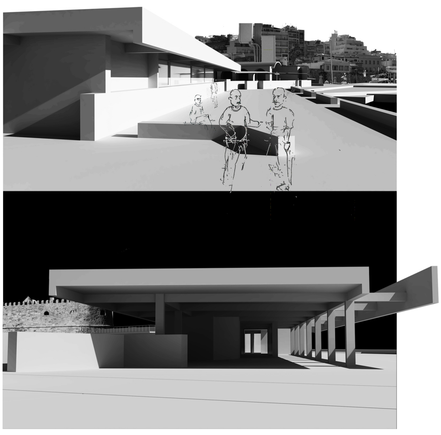

Εγκάρσια τομή στο καφέ κλ 1:250

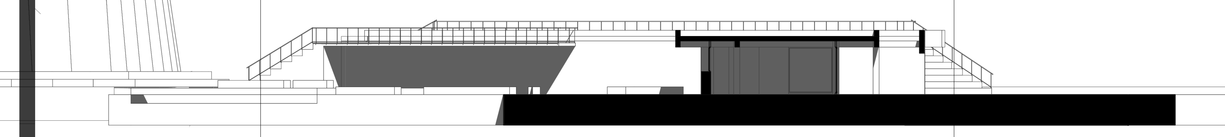

Ανατολική όψη κλ 1:250

Κερκίδες

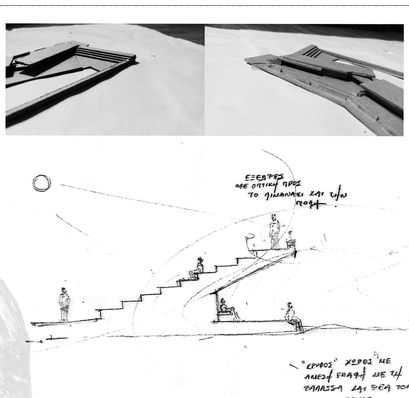

1η περιοχή

β. Προβλήτας

Μικρή πλατεία που εκτείνεται μέσα στο ενετικό λιμάνι

Στον υφιστάμενο προβλήτα έχει πρατηρηθεί αυξημένη συρροή κόσμου. Μέσα στο πλαίσιο των διαφορετικών εμπειριών δημιουργείται μία μικρή, σχεδόν ανεξάρτητη πλατεία που εκτείνεται μέσα στο ενετικό λιμάνι. Στόχος είναι να εξυπηρετήσει ψαράδες, να ενθαρρύνει το άραγμα στη συγκεκριμένη περιοχή ανεξαρτήτως κατανάλωσης και να προσφέρει θέα στο ενετικό λιμάνι και στα πολύχρωμα ψαροκάικα.

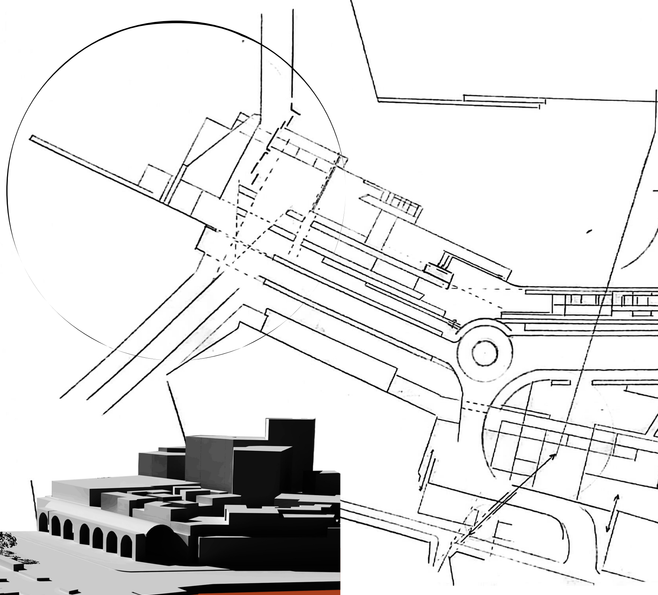

Τρισδιάστατες απεικονίσεις

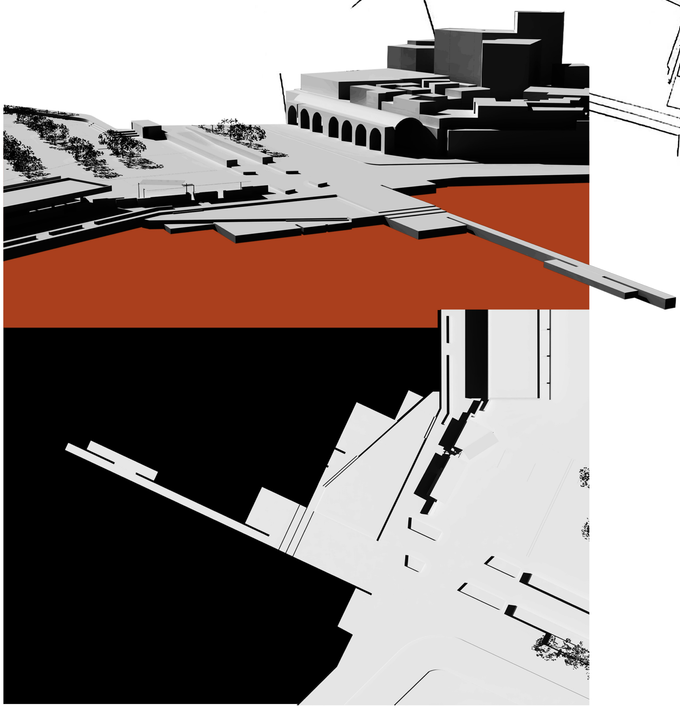

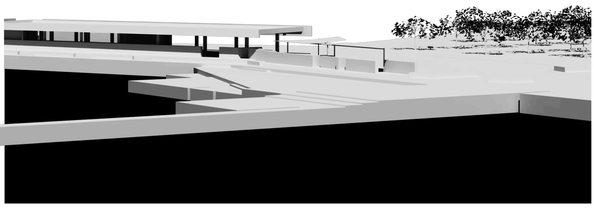

Στέγαστρα πάνω από την υφιστάμενη πέτρινη διαμόρφωση

2η περιοχή

α. Πρώην Ψυγείο - ΙΘΑΒΙΚ

Επανάχρηση των κτηρίων του Ψυγείου και ΙΘΑΒΙΚ προσδίδοντάς τους χρήσεις πολιτισμού, εστίασης και υπηρεσιών.

Τα υφιστάμενα κτήρια είναι εγκαταλελειμένα. Το ψυγείο ωστόσο αποτελεί τοπόσημο της περιοχής πρώτον λόγω του μεγέθους του και δεύτερον της ιστορίας του. Καθώς είναι ένα κτήριο σκοτεινό χωρίς ανοίγματα και με πυκνό Φ.Ο. του προσδίδεται η χρήση του εκθεσιακού χώρου. Το κτήριο της ΙΘΑΒΙΚ μετατρέπεται στο ισόγειό του σε χώρο εστίασης που επικοινωνεί με τον εκθεσιακό χώρο καθώς και ένα τμήμα του σε εργαστήρια και χώρο προβολής, ενώ στον όροφο εγκαθίσταται το λιμεναρχείο. Τέλος στο δώμα του κτηρίου πραγματοποιείται επιπρόσθετη κατασκευή που λειτουργεί σαν επέκταση του εκθεσιακού χώρου και δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης στο δώμα.

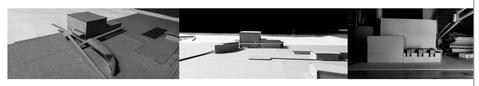

Κατόψεις κλίμακα 1:250

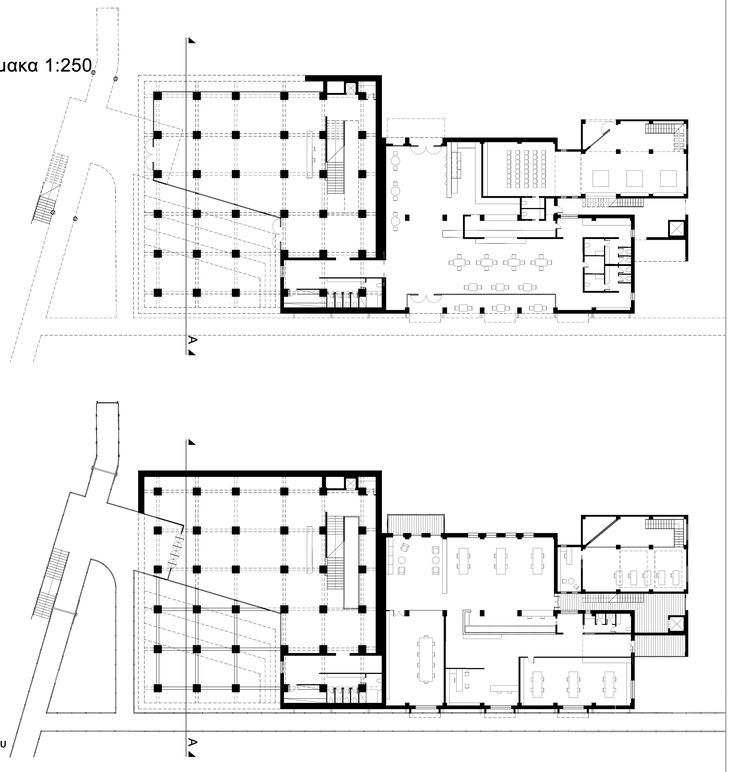

Κάτοψη ισογείου

Κάτοψη 1ου ορόφου

Κάτοψη 2ου ορόφου

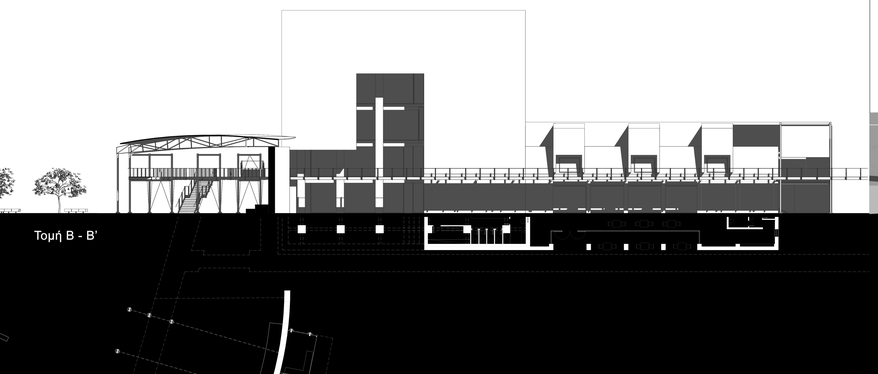

Τομή B - B'

Τομή A - A'

Βόρεια όψη κλ. 1:250

Τρισδιάστατες απεικονίσεις

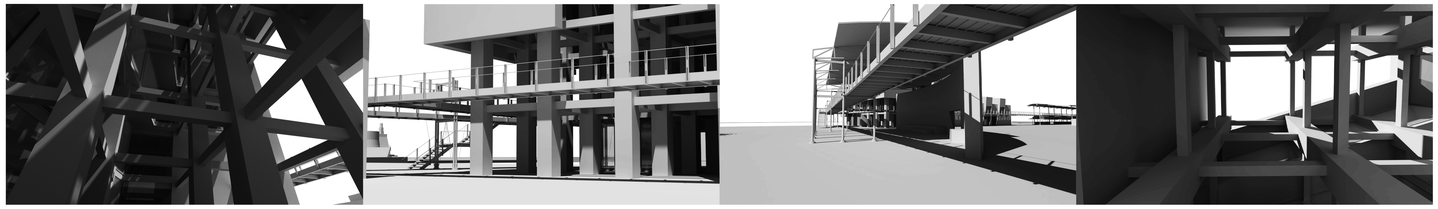

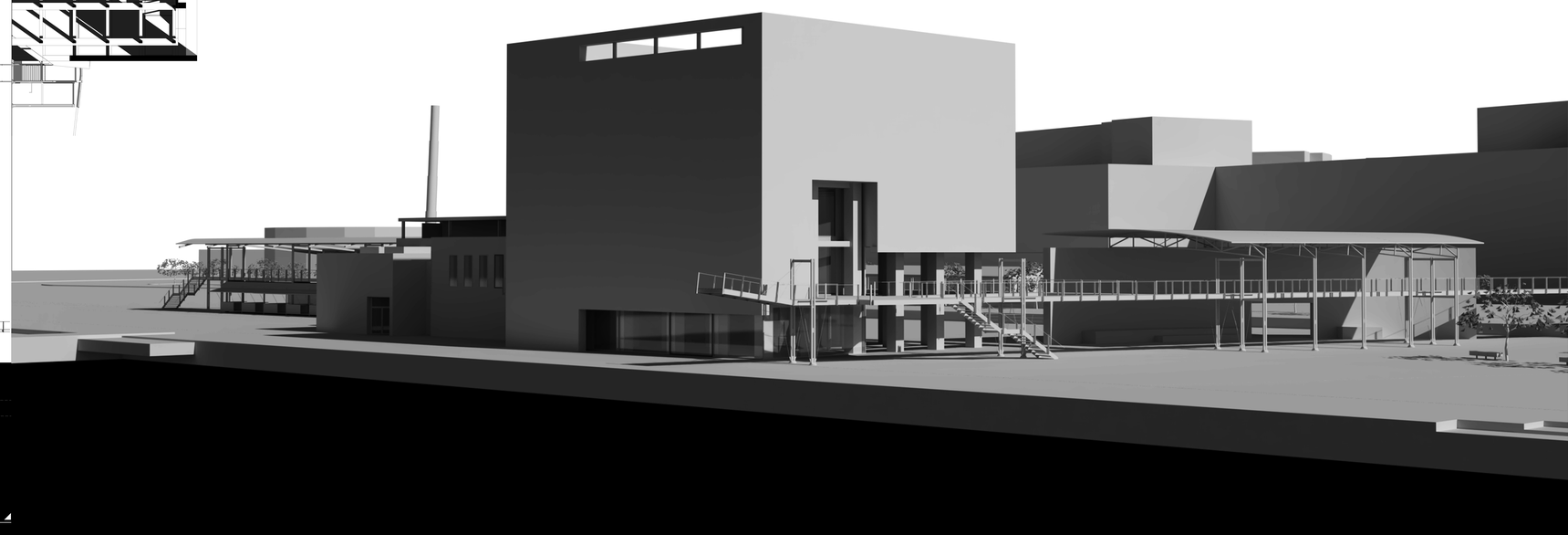

2η περιοχή

β. Μεταλλική πεζογέφυρα

Ένωση παλιάς πόλης Ηρακλείου με αστικό λιμένα

Η έναρξη της πεζογέφυρας τοποθετείται στο μικρό πάρκο που βρίσκεται στα τείχη της παλιάς πόλης, πλάι στα ανατολικά νεώρια και τη δεξαμενή ZANE. Διαπερνά την κεντρική οδική αρτηρία και καταλήγει στο Ψυγείο, τον νυν εκθεσιακό χώρο.

Δυτική όψη γέφυρας κλ. 1:250

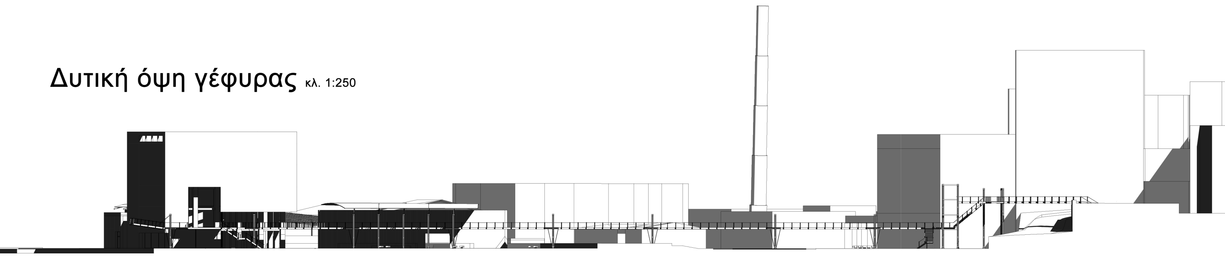

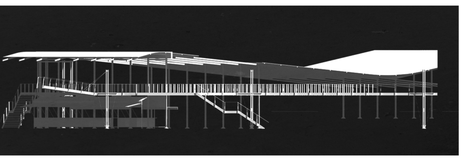

Απόληξη γέφυρας (ελαφριά ανάβαση - αναπαράσταση βατήρα) + Μπαλκόνι - Είσοδος για τον εκθεσιακό χώρο (ψυγείο). Προβολή στεγάστρου κολυμβητηρίου και ψαραγοράς.

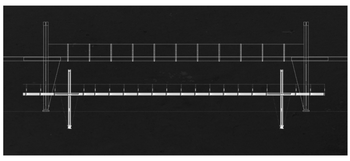

Όψη γέφυρας

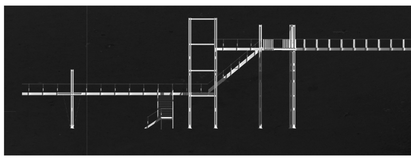

Έναρξη γέφυρας. Σύνδεση παλιάς πόλης με εκθεσιακό χώρο και κατ' επέκταση με τον λιμένα. Έναρξη από πάρκο που βρίσκεται πάνω από τα τείχη. (+ανελκυστήρας)

Τρισδιάστατες απεικονίσεις

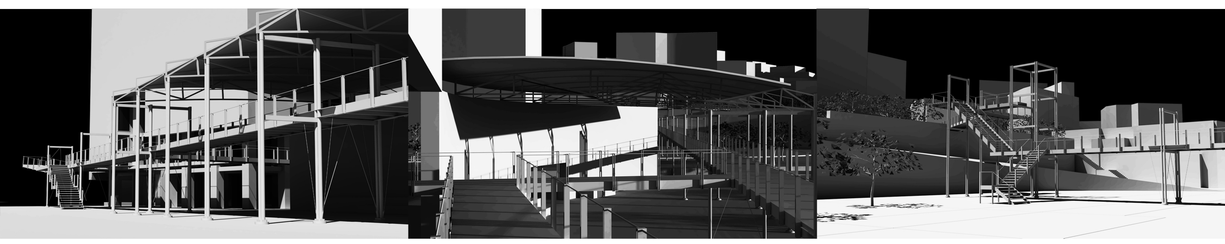

Εγκάρσια τομή στην έναρξη στης γέφυρας κλ. 1:250

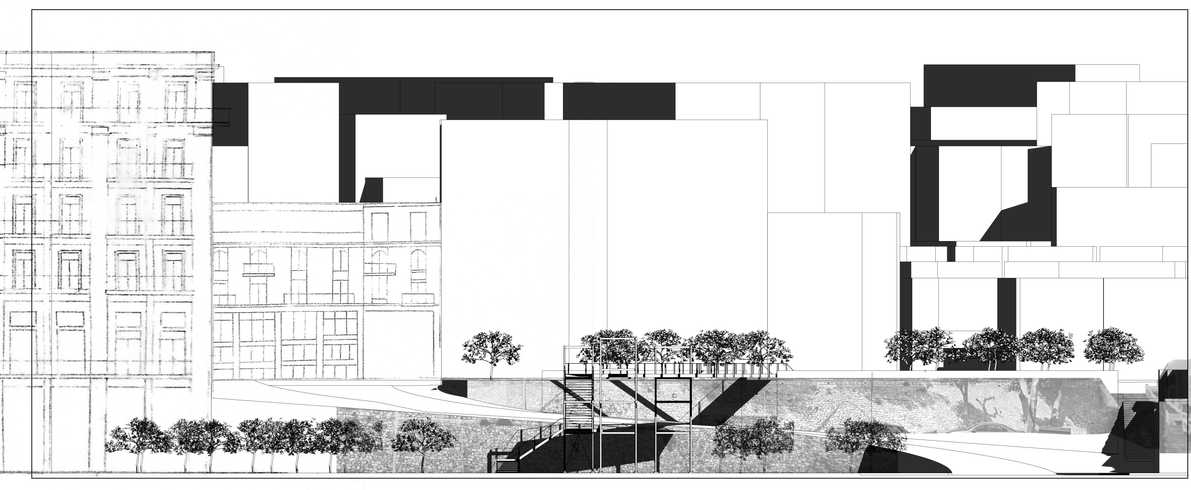

Κατασκευαστική τομή κλ. 1:25

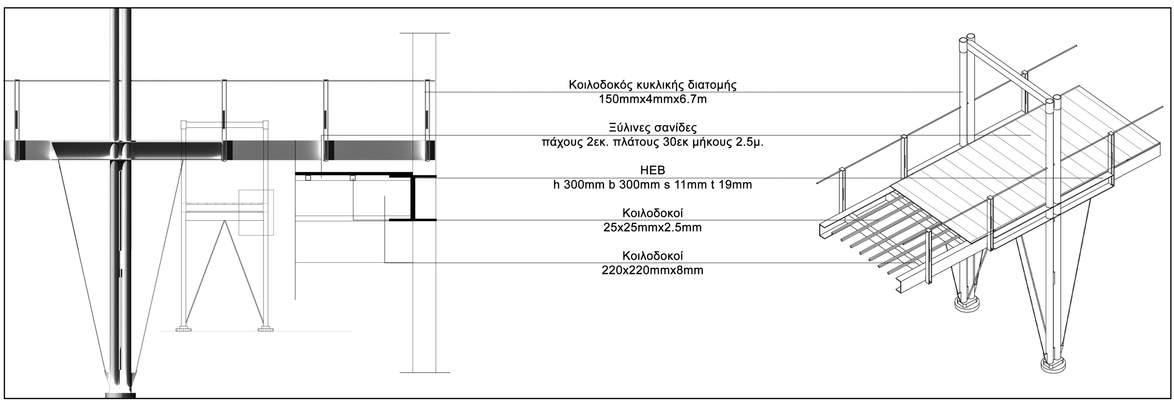

2η περιοχή
γ. Πλατεία

Ανοιχτός δημόσιος χώρος που ενώνει την παραλιακή διαδρομή του Κούλε με την περιμετρική διαδρομή των τειχών της παλιάς πόλης.

Η δημιουργία αυτής της πλατείας αποσκοπεί στην ανάδειξη των ιστορικών μνημείων της περιοχής μελέτης καθώς και στην ύπαρξη ενός ανοιχτού χώρου με θέα στη θάλασσα και τον εκ νέου διαμορφωμένο λιμένα πρασφέροντας σκιά χάρη στις χαρουπιές και σημεία στάσης - παγκάκια που τοποθετήθηκαν κάτω από αυτές. Σε συνέχεια του αποτυπώματος των γκρεμισμένων νεωρίων δημιουργείται μία υπερυψωμένη διαδρομή η οποία λειτουργεί σαν φίλτρο προς το δρόμο που δεν αποκόπτει όμως τον λιμένα από την υπόλοιπη περιοχή και κάτω από την οποία προβλέπεται υπόγειος χώρος στάθμευσης (72 Ι.Χ. και 25 μοτοσυκλέτες).

Σκίτσο διαμόρφωσης δημόσιου χώρου

Ράμπες, Σκαλοπάτια, Κλιμακοστάσια υπόγειου χώρου στάθμευσης

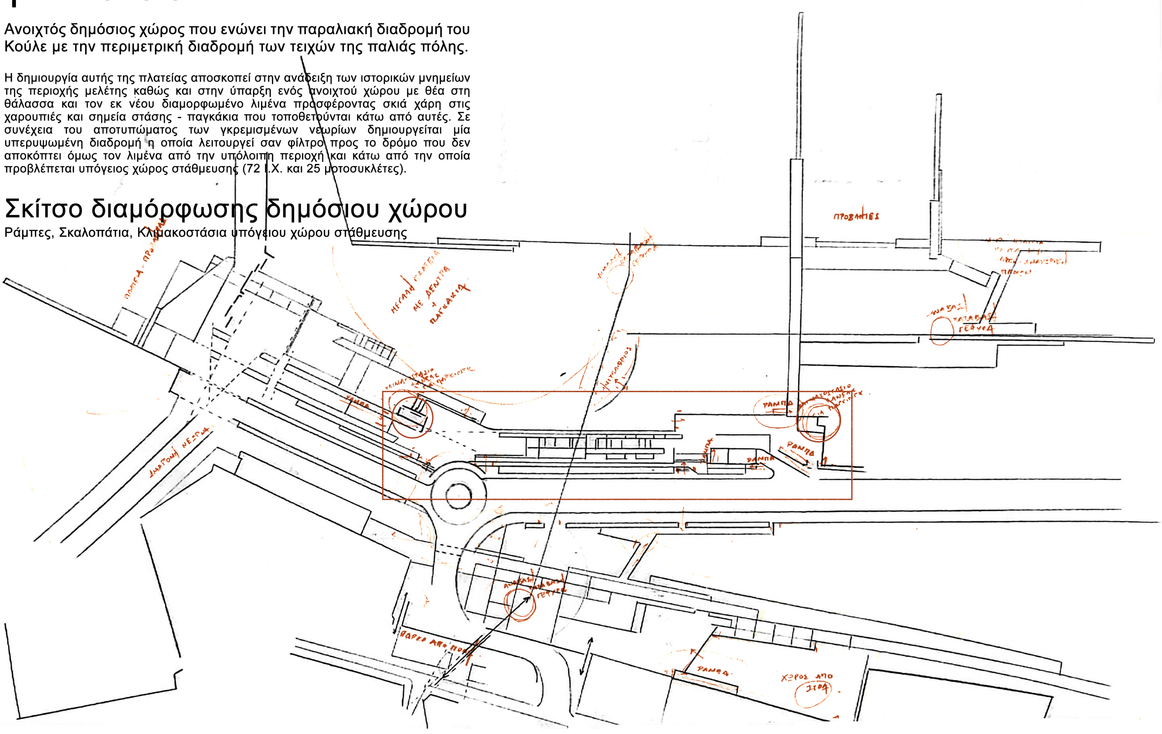

Τρισδιάστατες απεικονίσεις

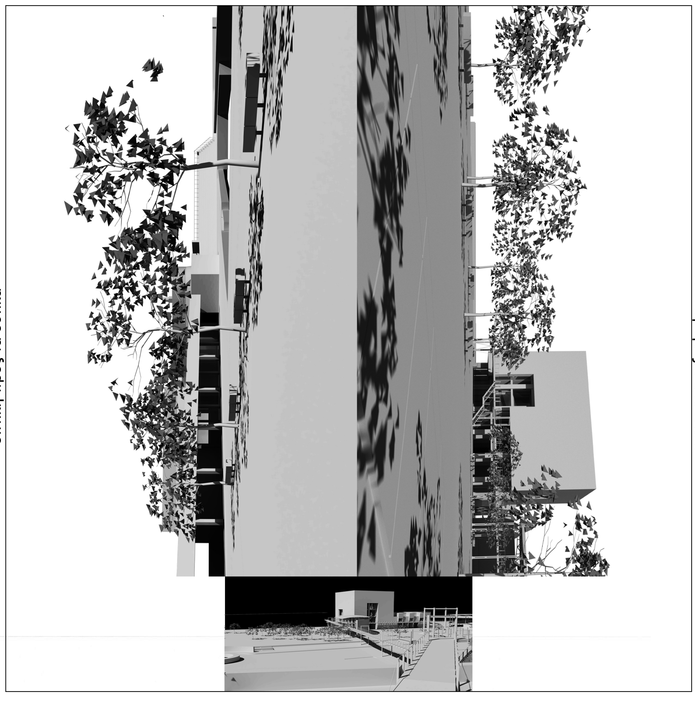

Σκίτσο - Τομή στον υπόγειο χώρο στάθμευσης και στην υπερυψωμένη διαδρομή - φίλτρο

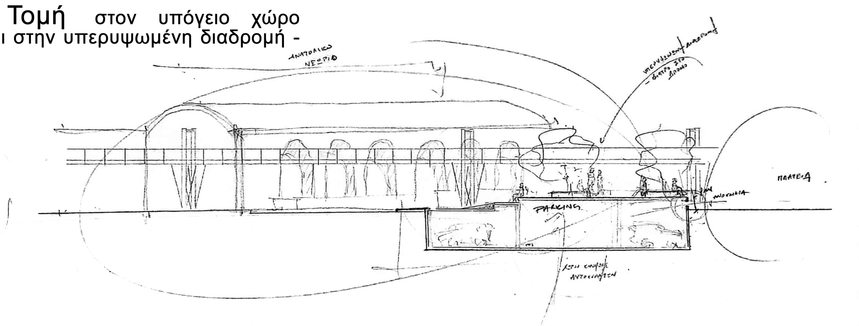

Κάτοψη υπόγειου χώρου στάθμευσης κλ. 1:500

72 Ι.Χ. και 25 μοτοσυκλέτες

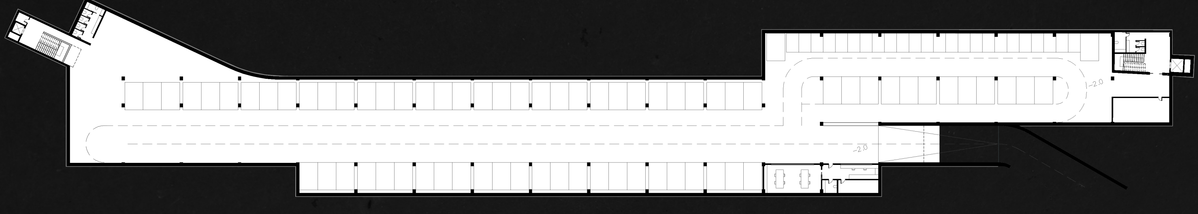

3η περιοχή

α. Κολυμβητήριο

Ανοιχτό κολυμβητήριο με στέγαστρο

Το υφιστάμενο κτήριο χρησιμοποιούταν ως απεντομωτήριο. Η νέα χρήση που του προσδίδεται είναι αυτή του γυμναστηρίου - κολυμβητηρίου. Περιλαμβάνει υποδοχή , αναψυκτήριο, αίθουσα με όργανα γυμναστικής, βοηθητικό πατάρι για προγράμματα γυμναστικής (πιλάτες), αποδυτήρια και πισίνα διαστάσεων 50 x 14 m.

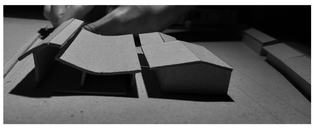

Τρισδιάστατες απεικονίσεις

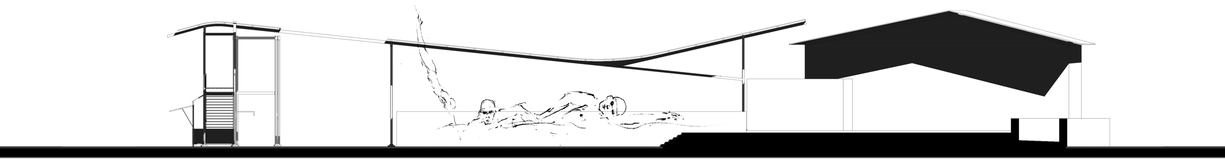

Δυτική όψη κλ. 1:250

Στέγαστρο - Μεταλλική κατασκευή

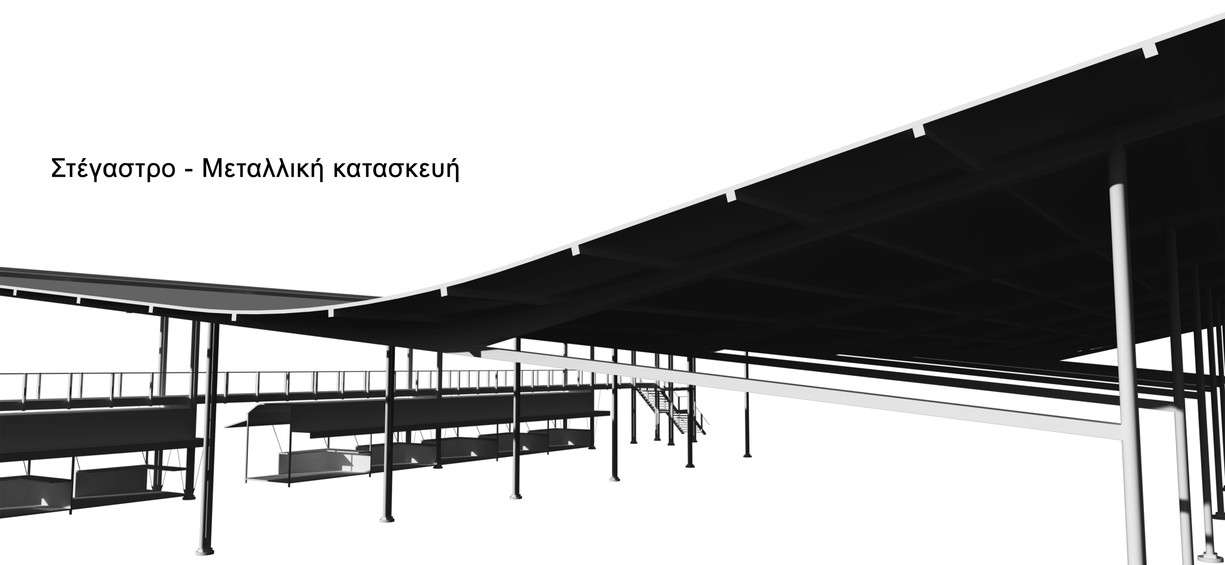

3η περιοχή

β. Κιόσκι ψαραγοράς - λαϊκής αγοράς

Απόληξη γέφυρας και στεγάστρου κολυμβητηρίου

8 πτυσσόμενα περίπτερα ελαφριάς κατασκευής. Τοποθετούνται στην απόληξη της γέφυρας, κοντά στο πάρκινγκ και τις προβλήτες ώστε να εξυπηρετούν τους ψαράδες και τα οχήματα που μεταφέρουν τρόφιμα.

Τρισδιάστατες απεικονίσεις

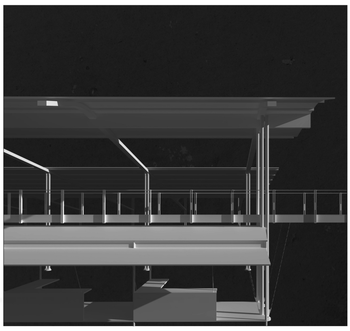

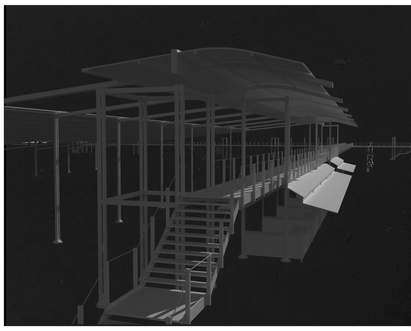

Αξονομετρικό σκίτσο περιπτέρου

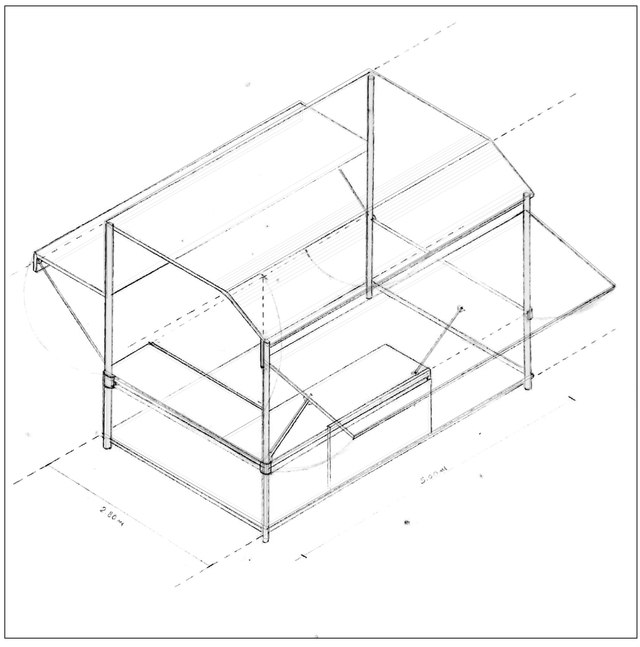

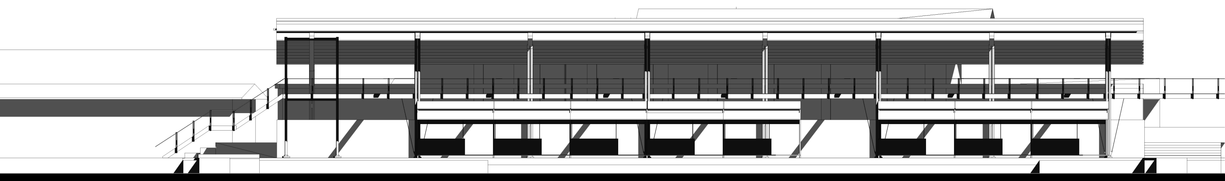

Βόρεια όψη κλ. 1:250